

Sobotecký pravidelný
lehce avantgardní věstník

6. 7. 2011
číslo 5
ročník 13

Dovolená?

Úvodník Co myslíte, že dělá v běžném životě Davídek, správce festivalového internetu? Pracuje pro poskytovatele internetového připojení. Honza Janatka, který se stará o hladký chod celé Šrámkovy Sobotky, se příští týden vrátí k organizování (respektive místoorganizování) Sobotky jako takové. Hana Kofránková, vedoucí učitelské dílny, je rozhlasovou režisérkou. S dotazníkem ve včerejší příloze nám pomohl Ondra Šmejkal, jinak analytik dat. Pokud jde o mě, s laboratoří, která našla v kašně stopu Šrámkových fekálií, spolupracuji i v rámci svého zaměstnání. Ostatně naprostá většina členů redakce píše články právě o té části programu, která je jim nejbližší z hlediska jejich studijního či profesního zaměření. A tak dále. Zdá se zkrátka, že ne všichni jsme tu skutečně na dovolené.

Ta myšlenka už ve mně nějakým způsobem pobývala dlouho, ale na povrch doopravdy vyplula až během letošního zahájení. Představa písemky z Erbeny, která by průměrného Čecha naplnila hrůzou či minimálně znechucením, vyvolala v sále sokolovny atmosféru nadšeného očekávání. Vzápětí mi to došlo: učitelkám se už po pár dnech prázdnin stýská po testech!

Dovolená se uděluje „na zotavenou“. Jít na nějaký bod programu, protože mě to baví – to je pochopitelné a snadné. Dobrovolně pomáhat s něčím, co běžně nedělám – to je vlastně legrace a zážitek, žádná práce. Ale vykonávat v době dovolené to, od čeho si mám ve vlastním zájmu odpočinout – není to trochu perverzní?

Pracovní doba a dovolená jsou ovšem umělé konstrukty vzniklé v důsledku toho, že jsme přestali pracovat pro sebe a své blízké přímo. Věnujeme svůj čas cizím společnostem nebo státu a za jídlo a domov jej směňujeme teprve následně. Naše pracovní náplň se výrazně specializovala a sestává z činností v podstatě nepřírodních, zásadně odlišných od činností vykonávaných ve volném čase pro zajištění běhu domácnosti. Tím, že tyto nepřirozené činnosti zatahujeme i do své dovolené, se vlastně v rámci možností vracíme k prapůvodnímu řádu věcí – kdy čas ještě nebyl strukturován pracovním právem a kdy se dělalo pořád totéž. Dělat pořád totéž je totiž zřejmě člověku vlastní – důkazem je, že se ze Sobotky oproti očekávání opravdu vracíme převážně zotaveni. A pomoc profesionálů festivalu nesporně prospívá.

Nerespektováním principů dovolené tedy obnovujeme rovnováhu světa, ale také se vzájemně inspirujeme – a to je důvod, proč usilovat o co nejpestřejší spektrum účastníků. Šíření nových vlivů je totiž přímo zázračné: už po půl hodině strávené ve společnosti foneticky Elišky vytkl Radim Kučera grafikovi Tondovi, že cigareta v ústech negativně působí na jeho výslovnost!

Tereza Šmejkalová

PROGRAM

10.00 sál spořitelny

Doc. PhDr. Jan Kajfosz: Mýtus, magie a řád světa v Erbenově baladě

Přednáška

13.00 Šolcův statek – Galerie Karla Samšiňáka

Vernisáž výstavy „Šolcův statek v obrazech a dokumentech 1811–2011“

Účinkují Přemysl Rut a Markéta Potužáková

14.30 zahrada Šrámkova domu

Koncert hudebního souboru Fidle

Lidové písně a lidová kultura

16.00 Šrámkův dům

Ukázat propast (2010)

Kompozice z balad K. J. Erbeny – poslech rozhlasové hry

17.00 zahrada Šrámkova domu

Prezentace nakladatelství Akropolis

a autorské čtení Richarda Popela

19.30 Městské divadlo

Karel Jaromír Erben: V poli mnoho bylin stojí (Kytice)

Divadlo U stolu a Divadlo Dagmar Karlovy Vary

Vstupné 80,- Kč

21.30 sál spořitelny

... co nebylo, přijde, co bývalo, není...

Alfred Strejček, Jaroslav Krček a Karel Jakubů

Vstupné 60,- Kč

22.00 Šrámkův dům

Divoká banda (Sam Peckinpah, 1969)

Filmová projekce

23.00 schody před Humprechtem

Společnost mrtvých básníků 2011:

Viola Fischerová

Literární pořad Císařova nového divadla

JÍDELNÍČEK

Snídaně

Houska, máslo, džem, čaj

Oběd

Hovězí vývar s játrovou rýží

Cikánská hovězí pečeně, dušená rýže

Večeře

Pomazánka z tuňáka, chléb, zelenina

Rozkoš z narace

RECENZE Včerejší přednáška miláčka soboteckého publika, profesora Přemysla Ruta, se podle očekávání nesla v přátelské atmosféře. Naštěstí však nešlo o kolektivní oprašování rodinného stříbra zpodstatnělého v Rutově tradičně poutavém vyprávění. Jeho vystoupení v přednáškové části programu bylo legitimní a erudované.

Profesor Rut si zvolil z posluchačského hlediska příjemnou metodologii: místo suchopárného výkladu teoretického pozadí věci dokazoval své myšlenky na konkrétních příkladech, přesněji na variacích známé pohádky *Hrnečku, vař!* a motivicky příbuzných příbězích ze všech koutů světa. Na srovnání demonstroval, jak může drobný detail změnit podstatu celého vyprávění, jak lze ze stejného příběhu vyčíst různou motivaci skrývající se za zdánlivě podobně volenými slovy, zkrátka jak funguje tentýž příběh s jiným inventářem, v jiné době a v jiné kulturní tradici. Profesor Rut našel stopy české krupičné kaše v tamilském bájesloví i ve Starém zákoně, výklad pak zakončil vlastní novodobou interpretací zmíněné pohádky. Nenásilně přitom dovedl posluchače přednášky k poznání, že podstatou příběhu nemusí být vždy jen morální naučení z něj plynoucí, ale leckdy jí může být i vyprávění samotné, hledání a nacházení vhodné formy sdělení a rozkoš z narace, kterou prožívají všichni zúčastnění. Dobrého pomálu, ale redaktorům Splav!u ani nenasytným posluchačům se nechtělo říci „Přemysle, dost!“ – na následujících řádcích vám s profesorem Rutem přinášíme rozhovor.

Kateřina Veselovská

Nezpívej tóny, zpívej intervaly. Rozhovor s Přemyslem Rutem

Rozhovor Pro letošní Šrámkovu Sobotku jste mimo jiné připravil přednášku týkající se různých podob pohádky *Hrnečku, vař!*, na zlidovělých variantách téhož příběhu je založena také vaše knížka *Strašlivé Čechy, děsná Morava*. Považujete autorskou interpretaci známého příběhu za zcela nový tvar – nebo se cítíte spíš jako zprostředkovatel mýtu, novodobý nástupce lidového vypravěče?

Já tohle sebezařazování nechávám na druhých, v tomto smyslu jsem sám sebe nikdy neinterpretovat. Pravdou ale je, že mám velmi vysoké mínění o těch, kdo předávají příběhy dál. Myslím si, že současná kultura trpí příliš zbytnělou potřebou originality. Z toho často plyne nedorozumění, protože spousta autorů zůstává zakletých ve svém světě. Nekomunikují spolu ani se čtenáři. Komunikaci raději nechávají na těch, kdo píšou brak a kdo se

spokojí s nejkonvenčnějším obrazem věcí. Je to škoda – příběh má totiž schopnost obrody, žádá si stále nové interpretace. Kromě toho umí spojovat nejen ty, kteří jsou přítomni, ale i lidi z různých kultur – i z těch, o kterých nevíme nic jiného, než že nám po nich zbyla právě ta vypravování. Přejde mi lákavé se na tom podílet, snažit se příběhy vyprávět pokud možno organicky.

Vladimír Propp ve své *Morfologii pohádky* říká, že jednotlivé epizody příběhu se v podstatě vždy vyskytují ve stabilním pořadí, že existuje omezený počet možností, jak vyprávět příběh. Můžete jeho teorii ze zkušenosti potvrdit?

Když pracujete s několika prvky, je počet jejich kombinací samozřejmě omezen. Já si Proppovy studie velmi vážím, je inspirativní už tím, že shromažďuje obrovské množství materiálu. Ale je to vlastně statistika pohádky. Propp zachází s dějovými fakty a mně připadá, že dynamika příběhu nespočívá ve faktech, ale v tom, co je mezi nimi. Když jsem se učil jako kluk zpívat, tatínek mi říkal „nezpívej tóny, zpívej intervaly“. Melodie není řada tónů, je to řada vztahů mezi tóny. Myslím si, že s příběhem je to stejné. Nejde jenom o kombinaci jednotlivých událostí, jde o duch, který mezi nimi vane. Chvilu, kdy vypravěči visíme na rtech, kdy nás musí vzít za ruku a „převést“ přes příběh, to jsou ta místa mezi jednotlivými fakty – místa, která dávají příběhu dynamiku.

Myslíte si, že české pohádky mají co do vypravěčského gesta svoji specifickou melodii? V rámci přednášky jste upozornil na kulturní diverzitu, která leckdy brání porozumění příběhu.

České pohádky jsou samozřejmě rozhodujícím způsobem ovlivněny pohádkami, které známe z Německa, jsou poznamenány národním obrozením. Od počátku byly vnímány jako kulturní poklad. Byly sbírány jako hodnota, která je v samém základu národního bytí. Z toho vzniká pocit, že si jich musíme vážit. Ten je jistě opodstatněný, ale zároveň s sebou nese cosi školsky svazujícího, co lidi někdy nutí přizpůsobit pohádky momentálním normám mravopoctnosti. Myslím, že české pohádky jsou tím hodně zasaženy. Když se setkávám s příběhy národů, v jejichž dějinách nebylo vyprávění takto reflektováno, kde nehrálo tak čestnou roli, mám někdy pocit, že jsou tyto národy ve vyprávění svobodnější.

Vznikají v současné televizní éře ještě nové pohádky, které se přenášejí ústní tradicí? Rodí se stále vyprávěníhodné příběhy?

Nová média přinesla něco, čemu Walter J. Ong říká „sekundární oralita“. Myslím tím, že po éře knihtisku, která byla orientována na psanou podobu textu, jsou dnes média zaměřena na rychlou produkci a nemohou si dovolit dlouhý proces schvalování kvalitních scénářů. Vlastně tím nečekaně podporují mluvenou řeč. Vracejí nás k něčemu, co tu bylo před literární kulturou. Nastává fáze, ve které mluvené slovo znovu získává svůj význam. Na počátku vlastního vyprávění pak stojí ten, kdo potřebuje vy-

právět – ať už fabuluje nebo reprodukuje. A tohle je něco, co mě na pohádkách zajímá nejvíc. Člověk se pustí do toho otevřeného prostoru, kde to vypadá, že si může svobodně vymýšlet – a najednou, místo aby si vymýšlel, objevuje spolu s posluchači zákonitosti příběhu.

Využíváte tyto zákonitosti i při psaní příběhů ze současnosti?

Určitě. Řád příběhu je pro mě naprosto základním východiskem pro cokoli, co píšu, včetně esejů. I tam se totiž často opírám o něco, co má nějakou svou dynamiku, co by se dalo vyprávět. Tím neříkám, že jsem nějaký řád příběhu objevil nebo ho znám, ale tuším, že něco takového existuje, a všiml jsem si, že není jedno, kudy se děj ubírá. Že si sice můžu vymyslet cokoli, ale když to potom někomu přečtu, tak pozornost posluchače poleví přesně ve chvíli, kdy jsem se vůči příběhu dopustil faulu. Kdy jsem neodhadl, kudy to chce jít dál.

Osobnější otázka na závěr: které pohádky máte nejraději a proč?

Je jich hodně. Z literárních pohádkových knih mám rád Karafiátovy *Broučky*. Udivuje mě, že někdo dokázal z mála vystavět tak monumentální podobenství. Mám taky velmi rád Andersena, zvlášť ty pohádky, které nejsou pro děti. A taky mám rád nonsensové příběhy, ve kterých se člověk vlastně vůbec nevyzná, a právě proto je stále znovu zkoumá – Lewis Carroll nebo lidové předpoklady jeho díla.

Kateřina Veselovská

Vroubky roubeného ráje

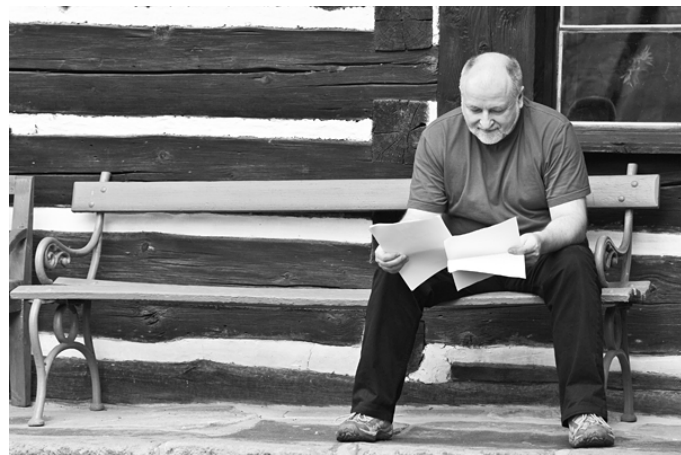
R
RECENZE

Svátek Cyrila a Metoděje uctila Galerie Karla Samšiňáka finisází s názvem *Dernisáž výstavy „Cyril, Jiří, Jana a Martin Boudovi“*.

Vstup do vrátek Šolcova statku byl pro mě trošku skokem do peřin Záhořova lože. Předpověď pro Záhořsko nelhala, dle instrukcí jsem se slušně oblékla a místo propisky si vzala obyčejnou tužku. Pes Kerberos před vchodem (nemyslím teď redaktora převtěleného do své vlastní ikonky) počal zrychleně dýchat a slinit – I. P. Pavlov by měl radost. Já počala slinit při pohledu na přírodní raut v podobě rybízového keře. Ani jsem si však nestáčila uloupnout jedinou bobuli a zaslechla jsem chladné: „Ty nech, netrhej — však jsi nesázela!“ S bušícím srdcem a napětím jsem zaměřila pozornost na řečníky.

Nikdo nikoho nelakoval, akce začala a o průvodní slova se postarali Karel Kozel a tandem Hana Kofránková – Žofka. Škoda doslovného opisování některých pasáží z internetu. Pobavila mě zmínka o dopise chlapečka, který suverénně a bezelstně zaslal Cyrilu Boudovi obrázek vesmírné lodi i s podpisem a věnováním.

Jednotlivé příspěvky střídala hudební intermezza produkováná Gabrielou Haasovou a Petrou Kolátorovou. Nemohla jsem se zbavit dojmu, že dlím na milé besídce své mladší sestřence. Všichni aktéři se snažili přiblížit osobnost Cyrila Boudy v co nejhřejivějším světle – nejspíš i pod vlivem zastínění scény napitým mrakem. Líčili vztah celé rodiny k okolí Českého ráje (*Večernice*), jehož duše se otiskla do jejich litografií stejně jako milovaná Praha (*Alej ve Hvězdě*, *Bertramka*, *Pražská labuť*).

Libor Vacek sedící, čtoucí

Gró práce všech vystavovaných tkví v precizním souznění technické vyspělosti a obrazotvornosti. Typická je barevná střízlivost a hra se světlem. Nejsilněji na mě z celé výstavy svou náladou zapůsobila barevná litografie Martina Boudy *Jitro nad Spletem*. Zakladatel úspěšného rodu Cyril se řídil heslem, že není třeba o díle nic říkat, pouze hledět. Jeho realistická zpodobnění okolního světa (*Semtínská lípa*, *Myslivna Liboháj u Chotěboře*) se nevtíravě vryla do duší mnoha pokolení. Jako renesanční člověk se prezentoval svou činností kvalitativně i kvantitativně.

Kromě Martina Boudy, který si na „zavíračce“ odbyl lehce schizofrenní premiéru, jsou ostatní umělci z dynastie v prostředí roubenky jako doma. Zasazení grafik do prostředí venkovského stavení výborně podtrhlo jejich osobité kouzlo. Pátrající a pozorný návštěvník galerie našel i odkaz k mýtům a pohádkám, ač poněkud chudší, než by bylo záhodno. Snaha získat alespoň některé exponáty se každopádně cení. Osmdesát let tvorby, představených jednak napříč stmeleným rodem a jednak napříč technikami od suché jehly po akvatintu, by si ale možná zasloužilo skromnější celkové pojetí. Koncepce ve stylu Boudových domovních čísel by v konečném důsledku vzdala tvůrcům gráciernější hold než rozverné kudrlinky.

Markéta Hájková

Jazykové okénko

✚ Slova jsou jako nerostné suroviny. Některá se válejí skoro všude, s jinými se lze seznámit jen na specifických lokalitách. V jedné ubytovně jsem takto získala slovo *kapna*, jehož význam byl zřejmý díky komínku ložního prádla pod ním (cedule nad zbylými dvěma komínky zněly „prostěradla“ a „polštáře“). Obdobně vzácné slovo *dernisáž*, nacházející se každoročně v Sobotce, díky kontextu sousedícího slova výstava rovněž vysvětluje samo sebe. Je ovšem správné?

Přiznám se, že „dernisáž“ mi už dlouho leží v žaludku. Obdobně jako premiéra s derniérou, také vernisáž s „dernisáží“ představují tandem v zásadě identických akcí, před nímž a za nímž není nic. Je zde ale podstatný rozdíl: zatímco mezi premiérou a derniérou je ještě řada obdobných akcí, mezi vernisáží a „dernisáží“ jsou jen otevřené dveře do výstavních prostor. *Première* a *dernière* jsou francouzské řadové číslovky znamenající první a poslední, což je zcela logické a správné. *Vernissage* je oproti tomu podstatné jméno odvozené od slovesa *verniser* – lakovat, glazovat, přičemž přípona *-age* označuje činnost. Před otevřením výstavy se provádí lakování, v přeneseném smyslu tedy jakýsi finální krok, kterým se produkt dokončuje. Zaměnit jediné písmenko je jistě lákavé a okamžitá srozumitelnost vzniklého tvaru je velké plus, nicméně slova *dernisser* ani *dernissage* neexistují, a je to rovněž celkem logické. Dává snad smysl „posledňovat“ výstavu?

Výstava se neposledňuje, výstava se ukončuje – jak ostatně včera slavnostně zaznělo i na oné akci na Šolcově statku. A překvapivě to lze říci i cizím slovem, které se navíc ve světě právě v tomto významu hojně používá – *finissage* (jinak též poslední úprava, dokončení). Sami Francouzi musejí ovšem mít něco extra, a tak odlakovávají (*dévernissage*). Devernisáž se u nás neujala, a tak na ni zase zapomeňme. Pokud jde o finisáž, s „dernisáží“ zatím v rámci slovanských jazyků svádí tuhý boj – podle Google je poměr jejich četností 48 600 : 29 400 ve prospěch finisáže. Finisáž tedy celkově vyhrává, ale děje se tak převážně na polské a slovenské půdě. Nestojí za zvážení, zda z „dernisáže“ neučinit surovinu o něco vzácnější i u nás?

Tereza Šmejkalová

Solnice Vás vždy ráda vidí.

Pane Krejčíku, takhle ne!

RECENZE R Včerejšek byl, co se týče programu, poměrně chudý. My divadlachtiví účastníci jsme za celý den měli jedinou možnost kulturního vyžití – představení Mladého studentského divadla Lepařova gymnázia Jičín, předvádějící cosi, co byl kdysi na začátku *Zlatý kolovrat*, následně semaforová adaptace *Kytice* a nakonec paskvil poznamenaný nevyzrálými hereckými výkony a vyloženě slabou režii. Dětská představení na Sobotce táhnou – přesvědčili jsme se o tom již mnohokrát. Zčásti je to dáno přirozenou hravostí potěru, ale především tím, že se v drtivé většině případů jedná o kvalitu, garantovanou Ladou Blažejovou.

„Co se stane, když se klasika ocitne v rukou režiséra, který se snaží přiblížit dnešnímu divákovi.“ Tím nás úterní program vábil do Městského divadla a nutno říci, že opět zafungovala výše zmíněná lákadla a Solnice zase jednou praskala ve švech. Lada Blažejová ovšem s tímto počinem měla společného jen pramálo a následně se ukázalo, že děti také vlastně nejsou dětmi (věk bych u nejmladších herců odhadl tak na 14–15 let, samozřejmě s výjimkou úvodního recitátora, který si z přítomných Oscara zasloužil nejvíce), takže roztomilost a hravost se nekonala.

Nevím však, jestli by i sama Lada svedla něco s těmi, kteří včera v Solnici vystupovali. Osamocenou „růži mezi trny“ byl paradoxně chlapec, představující krále, který jediný nehrál tak křečovitě a afektovaně jako zbytek studentského ansámblu, tvořeného jinak samými dívkami. Byl jsem jediný, kdo měl touhu zakrýt si uši pokaždé, když mluvila „režisérka“? Možná, že ano. Pozoroval jsem totiž, že mezi mnohými účastníky nad objektivitou evidentně vyhrál místní zvyk mhouřit nad dětskými divadly oči, což obvykle vůbec není potřeba, protože děti často bývají lepší než dospělí. Nyní ovšem podle mého ani mhouření nemohlo pomoci.

Michal Sedláček

Staré pověsti slovanské

RECENZE R Prastarý slovanský mýtus o podobě světa se v malém projevil při autorském čtení historika Jaromíra Slušného. Naši dávní předkové si představovali vesmír jako obrovský strom. V jeho kořenech se choulilo peklo. Kmen představoval náš lidský svět a v koruně spočívali bohové.

Strom stojí pevně na svých kořenech, které byly považovány za místo, kde sídlí zlo. Nejinak tomu bylo při autorském čtení. Vystoupení Jaromíra Slušného stálo poněkud vachrlatě na kořenech organizace festivalu, kde se koncentrovalo mnoho negativ. Začátek byl opožděn

kvůli absenci zkušeného osvětlovače. Asi deset lidí přišlo ještě později než na opožděný začátek. Nebyla to jejich chyba, protože o přesunutí místa konání autorského čtení nebyli dostatečně informováni. Posledním faux pas organizace bylo rušivé zavržení dveří za oponou během autorova vystoupení následované všetečným štracháním kohosi, kdo přišel nepozván a odešel nepoznán a nepotrestán.

Kmen stromu autorského čtení stál za to. Sečtělý autor nás prováděl slovanskou mytologií a nechal nás nahlédnout pod mnoho pokliček, o nichž jsme neměli ani tušení. To je jeden ze zásadních přínosů knihy, o níž byla řeč. *Najstaršie slovenské báje a mýty alebo Svätá kniha Slovanov* odhaluje mytické období naší historie, o němž se téměř nepíše. Autor knihy čerpal z mnoha zdrojů. Hlavní inspirací byly pohádky a báje z našich a cizích území. Zprávy ze zahraničí dodali dva historikové – Tacitus a Hérodotos. Dalším cenným zdrojem byly lidové písně a kroniky. Jaromír Slušný četl mnoho ukázek z knihy, které doprovázel vlastním výkladem, a zároveň je sám rozvíjel dalšími a dalšími příběhy. Jeho poutavé vyprávění vykreslovalo nesmírně pestrou mozaiku příběhů, epizod a motivů, kterou byla radost sledovat. To všechno by nebylo možné bez načtení velkého objemu literatury.

Koruna velkého stromu autorského čtení však zůstala nevykvetlá. Košatému vyprávění totiž chyběla pevnější předem daná struktura. Nebyla k nalezení nit, která by pomáhala posluchači udržet pozornost a která by zároveň obohatila celkový zážitek. V proudu řeči Jaromíra Slušného se tak možná něco ztratilo. Jakožto posluchač jsem měl někdy problém odlišit komentář, vsunutý příběh a čtení ze samotné knihy.

Návštěvníkům autorského čtení se tak dostal poněkud roztržitý obrázek o jejich vlastní mytologii, který jen tak někde nezahlednou.

Vojtěch Diatka

Je Jaromír Slušný opravdu slušný?

rozhovor

Narodil jste se na Slovensku, často mluvíte slovensky a knihy píšete česky. Je to pro vás snadné, nebo je někdy těžké něco vyjádřit?

Dokud byla federace, tak jsem mluvil jediné slovensky a bylo to bez problémů. Když jsem tady zůstal a začal jsem psát, tak jsem přirozeně psal česky. Nejdřív to bylo dost komplikované. To mi naštěstí pomáhala moje paní. Dnes už mi to problém nedělá, dnes se mi zdá čeština v mnohých projevech mnohem psavější. Ta čeština si umí hrát se slovy, což slovenština ne vždy dokáže. Slovenští redaktori to berou velice vážně. Někdy není možné použít nějaký výraz nebo novotvar.

Jak byste charakterizoval čtenáře, pro kterého píšete?

Já mám několik okruhů čtenářů. Jsem historik a napsal jsem několik knih k dějinám policie a dějinám kriminalistiky. To je jeden veliký okruh. Pak jsem se začal zabývat i dějinami mytologie. Napsal jsem řecké báje, římské báje a teď ty slovenské/slovanské, což jde těžko oddělit. To je druhý okruh. Třetí skupina jsou příznivci literatury faktu. Napsal jsem několik knih tohoto ražení – tři detektivky. V podstatě vydávám každý rok jednu knihu.

Jak jste se dostal k psaní o policii?

Já jsem byl na policejní akademii, kde jsem učil dějiny a dělal jsem dějiny policie, takže to z toho vyplynulo. Pak se na policejní akademii přestaly učit dějiny, takže jsem odešel a dělal jsem jiné věci. Na těch Dějinách policie pracuju od roku 1983. Po roce 1989 jsem začal zpracovávat do knižní podoby všechno, co jsem načtl. Napsal jsem Světové dějiny policie – pravěk a starověk a pak jsem napsal druhý díl – středověk a novověk.

O zločinech a zločincích víte mnoho. Co říkáte na zrušení trestu smrti?

Trest smrti nemá s dějinami policie nic moc společného. Já jsem zastánce toho, aby trest smrti existoval. To vychází z jiného pohledu. Člověk v sebeobraně má právo zabít toho, kdo ho chce zabít. Když není trest smrti, tak de facto společnost deleguje na jedince právo, které sama nemá. To je veliký problém. Ale je možné tu sebeobranu zrušit? Protože to člověk skutečně bojuje o život a má v této situaci právo bránit se i tímto způsobem. Takže teoreticky by trest smrti měl existovat. Nejsem zastánce nějakých masových poprav. Měl by to být skutečně velice výjimečný trest. Jsou ale lidi, kteří se nepolepší nikdy a lepší to s nimi nebude. Kdyby se náhodou dostali z vězení ven, tak by to byl problém. Ale někdy je to zase naopak. Byl případ jistého Straky, který byl propuštěn, a dodnes nemáme informaci, že by něco provedl. Takže je tam určitá možnost léčení.

Jaké to je, zabývat se tak dlouho mučením a bestiálními vrahy? Může člověk potom klidně spát?

To je bez problémů. Dějiny mučení jsou v podstatě vedlejším produktem Dějin policie. Každá kapitola má svou strukturu, jejíž součástí jsou i vyšetřovací metody. Jednou z nich bylo samozřejmě i mučení. Materiálů o mučení jsem měl velkou hromadu, ale nevešlo se mi to do Dějin policie. Takže když jsem byl požádán, abych napsal Dějiny mučení, tak jsem řekl: „Samozřejmě.“ Mučení se stále používá ve světě. Někde legálně, někde ilegálně. A já si myslím, že mučení by se užívat nemělo.

Vojtěch Diatka

„Poetický“ večer se ZNC

Recenze Byl jsem vám takhle jednou na Šrámkově Sobotce. Pro ty, co nevědí: Tento sobotecký festival se soustředí na literaturu, český jazyk a divadlo. Toho dne, o kterém mluvím (včera), byla hlavním bodem večerního programu pro některé legendární punk-folk-rocková kapela Znouzectnost. Já mezi ony fundované, příznám se bez mučení, nepatřím. Jsem holt asi mladší generace. O „Znouzi“ jsem slyšel leda tak z doslechu. O to víc jsem byl samozřejmě zvědav na včerejší koncert. Hned v úvodu, ještě spoustu čtvrt hodin před začátkem, který byl v programu zapsán na půl osmou, ale jak už to tak u kapel bývá, konal se nakonec téměř přesně v osm nula nula, byla zahrada Šrámkova domu plná, ne-li přeplněná. Těžko říct, jestli to bylo tím sluníčkem, které se konečně slitovalo a vyšlo i nad Sobotkou, nebo předplaceným vstupným v rámci permanentky, která dotyčně zbavila povinnosti na místě utratit celých sto korun českých, které by jinak museli investovat... Jisté je, že pro ty, kteří se dostavili na poslední chvíli, se už místo k sezení prakticky nenašlo. A konečně se dostáváme k jádru pudla. Ono místo k sezení v podstatě téměř nikdo nepotřeboval. Ačkoliv začátek koncertu svědčil o opaku (pár skalních fanoušků si už našlo své místo před pódiem, zbytek posedával a věnoval většinu své pozornosti pivu/kávě/kofole), nakonec zůstaly lavice téměř prázdné a ze zahrady se ozýval potlesk, výskání a různé pokřiky na téma „jó, kluci“, „hobluj“ a podobně.

Jak už jste určitě vytušili, koncert se povedl. A nejen to. Jakožto člen začínající kapely důvěrně znám onu „bublinu“ těsně před pódiem, do které by všichni rádi, ale protože se nejspíš trochu stydí jít první těsně před působiště kapely, nakonec zůstane prázdná. Včera nezůstala. Ze začátku tvořily její osazenstvo především malé děti, které si očividně hudbu a „šou“ ZNC oblíbily na první poslech. Mezi nimi poutali pozornost hlavně jeden či dva fanoušci na život a na smrt. Ano, mluvím hlavně o bloňďatém dlouhovlasém pánovi, který neztratil elán a sílu až do konce, což upřímně obdivuji. Netrvalo však dlouho a prostor před pódiem se naplnil zástupci všech různých generací. Ruku na srdce, byl jsem tam taky. A taky jsem zůstal až do konce.

Že jsem ještě nevysvětlil v názvu jmenovanou poetičnost večera? Řečeno stručně: Pokud jste tam byli, víte sami. Pokud ne, těžko se mi to bude vysvětlovat. Ale abych onu situaci alespoň nastínil – hlavní zpěvák má očividně vřelý vztah ke všem možným českým poetům, ale buď ve škole příliš nedával pozor, nebo se mu to už za ta léta z hlavy vykouřilo, měl to zkrátka trochu poptené. Sám doufám, že si vzhledem k absenci jakéhokoliv slyšitelného smíchu z publika většina příchozích nevzala náarážky na různé autory (Fráňu především) a jejich neexistující díla či povolání osobně. To by byla věčná škoda. Jinak atmosféře jednoduše řečeno není co vytknout. Když

už jsem se letos stylizoval do role „misionáře“ z velkého moravského města, dovolím si srovnání s libovolným číslem některého z tamních největších hudebních festivalů: Výborné. A to upřímně.

Jinak vám o průběhu koncertu příliš nepovím, strávil jsem totiž jeho většinu, spolu s nejmenovaným spoluredaktorem Michalem a dalšími, místo psaní do zápisníčku pařením v prvních řadách. Budiž toto důkazem, že to opravdu stálo za to. Věřte mi, královsky jsem se bavil. V tom nejlepším slova smyslu.

Jakub Freywald

Punk na Sobotce?!

Recenze Když si nějaký průměrně nezasvěcený návštěvník prohlédl program přichystaný na úterní sobotecký večer, mohl se trochu zděsit. Literární festival zabývající se především učenou mluvou básnickou či výtvarným uměním – a pak zde má kazit mládež a rušit starší generace jakýsi ukřičený, divoký a nekultivovaný projev holobrádků z Plzně? Nu, raději nechtějme vědět, co si náš hypotetický návštěvnícký medián mohl myslet. Avšak my ostatní víme, že Tvrdí kluci nepláčou, a Časy zlý do Sobotky včera večer rozhodně nedorazily! Ojedinelá kombinace punkové jednoduchosti kytarové hry, poetických, často až lehce dadaistických textů, jež se nechávají volně inspirovat tu středověkou tematikou, tu starými bájemi a pověstmi, nebo s neobyčejnou lehkostí popisují obyčejná lidská trápení a štěstí. To vše představuje kapela Znouzectnost, působící na naší scéně již přes 20 let, přičemž celou tu dobu se jí daří proplouvat s přesvědčením a jistotou, že si vše dělají po svém, nevymezují se jedním svazujícím žánrem (najdeme u nich i řadu věcí s folkovým a hlavně čistě recesistním nádechem) a světe div se, celou dobu jejich existence jim to prochází, a to více než dobře.

Kdo by čekal nějaké posuny od zavedeného stylu či snad inovativní myšlenky na nových deskách, bude nejspíše zklamán. Toto může samozřejmě mnohé posluchače odradit, ale pánové ze ZNC vědí, že oni už hudební průmysl nespasí (na to by tu měli být jiní, a těm kapela cestu jednoznačně vyslápala dobře), přijímají to s pokorou sobě vlastní a dělají to, co jim jde nejlépe. Tedy bavit lidi a zároveň bavit sebe. Vzhledem ke svému lehce punkově-kmetiskému věku by již dávno mohli sbalit fídlátka, ale včera večer ukázali, že do starého železa rozhodně nepatří.

Déma, Golda a Caine, tedy neochvějné základy ZNC, představili v podvečerním koncertu, konaném na zahradě Šrámkova domu, standardní průřez svou dlouhou tvorbou. Pamětníci si vzpomněli na *Rebely bez příčiny* či *Minotaura*, nejnovější desku *Heavy model aneb Srdce*

pro Anubise pak reprezentovali například moji oblíbení *Grimmové* či Goldův příběh *Pro císaře slávu*. Ke konci koncertu jsme se dokonce dozvěděli, jakže to Bylo, nebylo s tou Bastilou. Během celého večera si členové dělali královskou srandu ze sebe navzájem, z nás, ze Sobotky, ze Šrámků, prostě z toho, co bylo zrovna po ruce. Nechci nikomu vnucovat svůj hudební názor, a tak nemám problém s tím, že se převážně starší osazenstvo po pár písničkách zvedlo směrem k domovu. Jen doufám, že neodešli kvůli vtipům a narážkám na české básníky (Šrámek byl jednoznačně největší otloukánek) či na samotné obyvatelé Sobotky. Vtip je vtip a kdo se neumí smát, je bruchoun a škarohlíd. Rovněž je možná smutné, že vlnu energie, radosti a především nespoutané síly mladosti museli do Sobotky přivát lidé, již sami už po světě nějaký ten pátek chodí, a ne nějaká mladá krev, kterou festival (ve všech částech) zoufale potřebuje.

Basák naboso

Krátce před koncertem jsem odchytl baskytaristu a zpěváka Oldřicha „Goldu“ Neumanna, aby nám prozradil svůj vztah k Sobotce a poodkryl kapelní recept na dlouholetý úspěch. Nakonec jsme skončili u diskuse o publikování hudby na internetu či o těžkém údělu hudebníků-živitelů rodin.

Jak se punková kapela – i když všichni víme, že vy jste tento žánr mnohokrát překročili a stále překračujete – dostane na festival literatury?

No je to shoda okolností, jako většina našich výstupů na podobných místech. Je to o tom, že se vždy objeví někdo, kdo projeví nějakým způsobem zájem a zjistí, že my samozřejmě přijedeme rádi. Když jsem si přečetl v programu, že přijede punková kapela, tak jsem se pousmál. Nic proti tomu žánru, my z toho vycházíme, ale když si pak lidi přečtou, že přijede punková kapela a uvidí nás, tak budou mít trochu zkreslený světonázor. Ale lepší, než kdyby přijeli N.V.Ú. a Štěpán by na ně začal plivat (smích).

Máte vy nebo někdo z kapely nějaký vztah k Sobotce, či přímo k festivalu?

My jen projíždíme. O festivalu vím, že existuje, ale jinak jen to, co je na internetu. Ne že by se člověk nějak programově vyhýbal podobným věcem, ale kdyby to bylo v Plzni, tak k tomu má člověk úplně jiný přístup, je to přece jen trošku z ruky. Pokud teda není člověk nadšenec, nebo se nějakým způsobem neúčastní.

Plánujete momentálně novou desku?

Neplánujeme nic, protože není tlak. Je to tím, že nejsme pod nějakou velkou firmou, a taky člověk v našem věku řeší spíš jiné věci. Ne že by se zalezlo a nedělalo se vůbec nic, ale když není ten bič, udělat každý rok desku, tak je to vlastně lepší v tom, že člověk není nucený si říct „máme 3–4 dobré věci plus ta vata“, aby se teda udělala deska nuceně. Takže když se to pak nashromáždí samo od sebe, můžeme si říct: „Tak kolik toho máme, co s tím, kolik to dá dohromady, tak bychom mohli udělat desku.“ Dneska to je ale stejně úplně jedno, desky se neprodávají a netýká se to jen nás, to je takhle celkově. Chceme, aby fungovaly hlavně živé koncerty.

To jste mi nahrál, jelikož jsem se chtěl zeptat, jaký máte názor na tuto proměnu hudebního průmyslu, kdy se klasická CD již téměř nekupují a hudba se distribuuje v drtivé většině po internetu.

Mně to vyhovuje naprosto. Myslím si, že ty velké firmy nejsou potřeba a že to je takhle správné. Nechci odsuzovat nikoho, kdo to dělá jinak, ale to, jak to vyjezdila například Vypsaná Fixa, která jezdila 10 let, pak se to chytlo, a buďto se to k něčemu překlátilo, nebo ne. A dneska taková kapela nepotřebuje velkou firmu, aby jim vydala desku. Odešli od velké firmy, vydali si to sami, využijí jenom distribuci a prodají si to na koncertech.

Vy jste svou poslední desku Heavy model aneb Srdce pro Anubise poskytli zdarma na internetu, byli jste snad první česká kapela, která to takto udělala. Pak se přidali například Sunshine, popřípadě zmiňovaná Vypsaná Fixa. Ale vy na svých stránkách nabízíte ke stažení všechny své nahrávky, proč?

To mělo ten důvod, že lidi, kteří stahují, si to stejně stáhnou jinde, když chtějí. A v tom případě je snad lepší, když si to stáhnou přímo od kapely a kouknou se přímo

na data koncertů. Lepší než se někomu vnučovat, ať si naše desky koupí.

Takže na základě vašich předchozích slov předpokládám, že přes léto hodláte koncertovat?

Letos to není extra slavné, ale určitě hrát budeme. Jedeme věci, které jsem rád, že jedeme, nejedeme věci, které jsem rád, že nejedeme (smích). Ale pořád je počet koncertů na léto dobrý, je to sice takové na hraně, ale my to na té hraně máme už třeba deset let.

Jste stálíci na české hudební scéně, jak moc se podle vás jde žít hudbou a jak to máte vy?

Není to na zbohatnutí, ale na uživení za normálních podmínek to jde. Zdaleka se nedostaneme nad průměrný český plat, nad který se teda nedostane skoro nikdo (smích). A je tu otázka, zda dělat za málo peněz něco, co člověka skutečně baví, ale smířit se s tím, že si tím moc nevydělá, a samozřejmě se tím nezajistí na stáří. Taký jak člověk stárne, přemýšlí jinak, ale pořád převažují ty pozitivní.

Tomáš Tkáč

Mrtvá a živá

P Nejpopulárnější pořad z dílny Císařova nového divadla, Společnost mrtvých básníků, se opět probojoval do programu Šrámkovy Sobotky. Srdčně zveme všechny účastníky festivalu k noční návštěvě schodů k Humprechtu – představení začne přibližně ve 23.00 (může být jemně upřesněno tak, aby k přesunu po skončení nočního programu stačila volná chůze). Do slibně zastoupené Společnosti bude letos uvedena Viola Fischerová.

Ondřej Šmejkal, Tereza Šmejkalová

Divoká banda (1969)

P Koncem šedesátých let žánr westernu procházel vícero proměnami. Úpadek návštěvnosti zvrátil nástup italských milovníků westernu, kteří jej pojímali mnohdy nadsazeně, vznikaly filmy dynamičtější, ztrštěnější a krvavější. Navíc už ve slavných filmech Sergia Leoneho jsou mnohé postavy morálně ambivalentní. Sam Peckinpah šel v *Divoké bandě* (1969) ještě o něco dál. Tento film, dnes řazený mezi zasloužilé, hnijící národní klenoty, může i dnes působit poněkud nezvykle. Některé žánrové atributy jsou zde totiž přítomny (včetně patosu a sentimentálních scén) a film vlastně dnes, po tolika dalších revizích žánru, působí jako vcelku klasický western. Jenže jeho tématem je násilí, a to filmu postupem času stále více dominuje. Peckinpah se je snažil zobrazit pokud možno realisticky a hnusně, takže krev stříká na všechny strany, umírají muži i ženy libovolného věku a přestřelky dostávají časem až sadomasochistický charakter. Velmi dobře je to znát na slavném závěru filmu, kdy se zdá, jako by zúčastnění čerpali pocit rozkoše nejen ze zabíjení druhých, ale i z vlastního protrhávání těla.

Dobrou a špatnou stranu tu není těžké rozlišit, ono to nelze vůbec. Banda psanců nectí žádné hodnoty kromě základní solidarity v rámci smečky. Muž zastupující zákon se obklopí trestanci a sadisty. Všichni zúčastnění rádi užívají civilisty jako živé štíty. Je to prostředí nelidské, nehostinný svět, který poměrně rychle zbohatl a vlci se teď rvou o kusy masa. Při bližším čtení by se tato charakteristika ukázala příliš zjednodušenou, nicméně tak nějak asi film vyzněl v době uvedení do kin.

Peckinpah se k žánru vrátil ještě třikrát – např. v *Baladě o Cable Hogueovi* (1970) a především filmem *Pat Garrett a Billy the Kid* (1973). Jeho filmy, zvláště jeho montáže, choreografie a snímání akčních scén vůbec, inspirovaly pozdější westerny i akční filmy.

Antonín Handl

Stalo se v úterý

⚡ Anička se vrátila. Kate oznámila, že chce brzy dítě; pomoci by jí měl magický kokos ve tvaru ženského lůna, který dostala od seychelského ministra zahraničí. Bohemistická část redakce usoudila, že Čapková není nikdo. Na Mont Blanku zahynul český horolezec. Účastníci odpoledního čtení už vědí, že Svarog je vlastně svařák. Pankáči pomohli kostel Máří Magdaleny. Mexičanka se snažila vynést manžela z vězení v kufru. Cyril Bouda přece jen skončil v nebi. V bistru na náměstí se sešla uzavřená společnost. Maso jelo.

Mýtus Splav!: Kalení studánky (2005)

F (...) Svolat besedu s autory, kteří si nemají co říct, je sice velmi zajímavé, zároveň ovšem velice riskantní. Risk bohužel nevyšel. Řezníčkovu provokátérství nebyl nikdo dost dobře schopen oponovat, Dědečkova nevtipnost až zarážela a do diskuse se příliš nehodila, Urbanovo mlčení nemělo téměř konce a Kahudovy úvahy nenacházely posluchače. Zkrátka se to nepovedlo, vinu ovšem nelze svalovat na autory nebo dokonce na moderátora Peňáse, který byl z celého večera naprosto nejlepší. Může za to nějaká koncepce besedy ze strany organizace a neschopnost publika. Nic víc, nic míň. (...)

(...) Včerejší večer byl proto pro mnohé zúčastněné skutečným předělem ve vztahu k umění. Kdo vám napovídal, milé publikum, že literát je člověk zjemnělých mravů, je muž moudrost kane z úst? (...)

(...) Proslýchá se, že prý samurajové pera především vzbudili nějaké rozporuplné reakce. Je to s podivem vzhledem k tomu, že žádný z nich nestačil skoro nic říct. A ani ten nejvýřečnější neřekl o moc víc, než že Urban je hovado a Peňás čurák, kterážto informace stejně poněkud zanikla v šumu zástupu. (...) Jak se tedy praví v jedné pohádce, všechna voda nakonec steče dolů, Řezníček odjede a Šrámkova Sobotka je zase na svém. (...)

(...) Publikum samotné muselo už od začátku být notně zaskočeno roztržitostí a nejasností celé debaty. Pokud diváci sportovního zápasu netuší, jestli sportovci hrají kopanou, šachy nebo vodní pólo – a pokud to netuší sportovci sami – mají to těžké všechny strany. (...) Otázka, připravený monolog, aplaus, otázka, připravený monolog atd. atd. Blahosklonná moudra jako odpověď na otázku: „Jaké je vaše životní krédo, mistře?“ Když takový koncept předhodíte tak – ehm – rozevláté osobnosti, jako je p. Řezníček, není možné se divit, že vám ho rozcupuje. To by udělal i za strážníka. Všichni spisovatelé zkrátka nejsou Jarmila Glazarová. (...)

(...) Do očí bijícím příkladem může být například servilní hodnocení Jiřího Peňáse. Ten včera zásadně zklamal, naprosto nebyl schopen ukočírovat směr debaty, neprotestoval při výlevech páně Řezníčka a s radostí náruživého rétoru se oddával svým monologům. Nic víc, nic míň. (...) Co se týče Chromého výtky na adresu organizace: Pilát by se od něj měl ledacos přiučit. Tak obřadně umyté ruce jsem již dlouhou dobu neviděl. Nic víc, nic míň. Rektální speleologie pana Chromého se mi zdá takřka neuvěřitelná, a pokud by se udílela cena za servilitu, byl by jejím letošním laureátem dozajista on. Na závěr mi nezbyvá než napsat: Jan Chromý blábolí a Splav! mu to tiskne. (...)

Ondřej Šmejkal: Kdo znečistil studánku?

(Úvodník, 2005, č. 7)

„Znám křišťálovou studánku, kde nejhlubší je les...“, psal Josef Václav Sládek v roce 1894. Krásná slova. Těžko zazlívát starším účastnicím Šrámkovy Sobotky, které v onom roce pravděpodobně maturovaly, že si neuvědomují kýčovitost metaforických obrazů „čirá studánka“ či „zakalení čirá studánka“ a jsou schopny tyto fráze použít šestkrát během tří minut veřejného projevu. Těžko zazlívát těmto dámám jejich slabost pro místní pekárnu, jejíž produkty bývají, jak známe ze snídaně, tak křehké, že je ani člověk se zubní protézou nemusí namáčet v kávě.

Je zcela pochopitelné, že člověk, který se živí učitelstvím od dob ministra Nejedlého, má vnímání nastavené na přesně čtyřicet pět minut a přednáška o dvojnásobné délce leží mimo rámec jeho možností.

Sobotka je vstřícným festivalem. Když někdo nestíhá, tempo se zvolní, přednášky zkrátí, případně zjednoduší.

A studánka se vyčistí.

Beseda spisovatelů, která se stala oním hovínkem v čirá studánce sobotecké selanky, se bude konat i příští rok. Moderátorem pořadu však bude Marek Eben, pověstný svým citlivým a jemným humorem, který nikdy nikoho neurazil. Karlovy Vary se bez něj na jeden den obejdou.

Zatím o tom nemáme mluvit, ale na jubilejní padesátý ročník se plánuje překvapení – v bývalé Solnici bude slavnostně otevřen obchod s ortopedickými pomůckami. A bezbariérový přístup do sálu spořitelny je plánovaný na rok 2008.

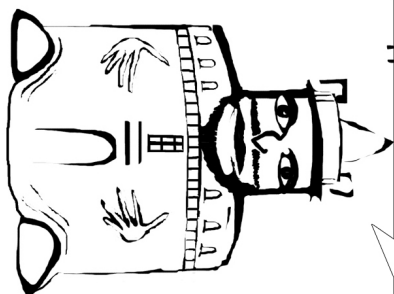
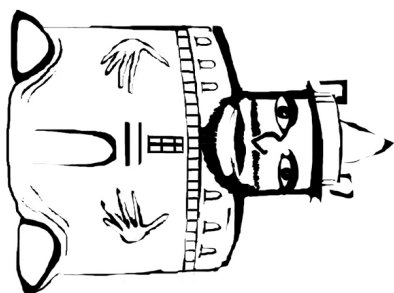
Také letošní program se přizpůsobuje trendu. Na dnešní den byl zařazen přednášející s příznačným jménem Starý.

Stárnout se Šrámkovou Sobotkou je prostě báječné. Mnoho sil a pevné zdraví do posledních dnů letošního festivalu a mnoha dalších ročníků vám přeje i váš Splav!

(...) Stáří jako objekt satiry – promiňte, ale nepodařené satiry – nechápu jako lehkou avantgardu, ale jako těžké fauxpas. (...)

(...) Co jste vy,
byli (?-y) jsme i my.
Co jsme my,
budete i vy. (...)

(...) Ideál čisté křišťálové studánky také v sobě vzbuzuje zvláštní představu – představu něčeho dokonalého, průhledného, až asepticky čistého. Připomínám ovšem, že je životu nebezpečné pít destilovanou vodu v množství, ve kterém běžně požíváme vodu pitnou. (...)

Jakého mě chcete mít?
Vyplňte anketu!

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Vychází v Sobotce během 55.ročníku festivalu Šrámkova
Sobotka, od 2. do 9. 7. 2011. Cena 10 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123,
160 00 Praha 6, IČ 26674122.

Redakce: Anna Buchalová, Vojtěch Diatka, Barbora Etlíková,
Jakub Freywald, Markéta Hájková, Antonín Handl, Eliška
Churaňová, Radek Ocelák, Jan Prokopius, Vít Prokopius, Mi-
chal Sedláček, Tereza Šmejkalová, Tomáš Tkáč, Kateřina Ve-
selovská

www.splav.cz

splav.redakce@gmail.com

Evidenční číslo MK ČR E 15812

